Haliuzwi

Jarida la HAKIMILIKI

Machi, 2025

Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) I Limeandaliwa na Kitengo cha Elimu na Uhusiano I Toleo la 02

Miaka Minne ya Serikali ya Awamu ya Sita

Na Ukuaji wa Usimamizi wa Tasnia ya Hakimiliki

COSOTA
OFISI YA HAKIMILIKI TANZANIA

PONGEZI
MIAKA MINNE
YA MAFANIKIO YA TASNIA YA HAKIMILIKI

Bodi ya COSOTA, Menejimenti na Watumishi wote tunakupongeza Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Dkt. Samia Suluhu Hassan kwa kutimiza Miaka Minne Madarakani.

Tunajivunia Mafanikio ya tasnia ya hakimiliki ikiwemo Mabadiliko ya Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki yaliyofanyika mwaka 2022 na 2023.

MHE. DKT. SAMIA SULUHU HASSAN
RAIS WA JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

Neno la Mwenyekiti wa Bodi ya COSOTA

Bw. Victor Tesha
Mwenyekiti wa Bodi - COSOTA

Napenda kutoa shukrani za dhati kwa uongozi wa Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo kwa kuniamini na kuniteua kuiongoza Bodi ya Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) kama Mwenyekiti.

Pia, ninashukuru kwa heshima niliyopewa mwaka 2022 ya kuteuliwa kuwa Mwenyekiti wa Kamati Teule ya kukusanya maoni kuhusu namna bora ya kusimamia hakimiliki nchini.

Kamati hiyo, iliyoanzishwa na aliyekuwa Waziri wa Utamaduni, Sanaa na Michezo, Mhe. Mohammed Mchengerwa, iliandaa taarifa yenye mapendekezo ya maboresho katika sekta ya hakimiliki kwa manufaa ya wabunifu nchini, ambayo tuliwasilisha kwa Mhe. Waziri tarehe 22/08/2022, na hatimaye, ikawasilishwa kwa Mhe. Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Dkt. Samia Suluhu Hassan.

Kwa niaba ya Bodi ya COSOTA, natambua wajibu mkubwa tulionao katika kusimamia taasisi hii ili kuleta mageuzi chanya katika ukuaji wa tasnia ya hakimiliki. Tunajikita katika kuhakikisha haki za wasanii, waandishi na wabunifu zinaheshimiwa na kulindwa, ili waweze kunufaika ipasavyo kutokana na matumizi ya kazi zao.

Bodi inatambua jukumu lake la kuisimamia na kuishauri Menejimenti ya COSOTA kwa lengo la kuimarisha mifumo ya ulinzi wa hakimiliki na kushughulikia changamoto zinazowakabili wasanii, waandishi na wadau wa sekta hii. Lengo letu ni kuhakikisha tasnia ya hakimiliki inakua sambamba na maendeleo ya kiuchumi, kisiasa na teknolojia nchini.

Kwa msingi huo, Bodi ya COSOTA itaendelea kuhakikisha Menejimenti inasimamia vyema masuala ya hakimiliki, ikiwa ni pamoja na kutoa elimu kwa umma kuhusu haki za wabunifu, kuendesha operesheni za kupambana na uharamia, na kudhibiti kampuni za ukusanyaji na ugawaji wa mirabaha. Pia, tunajipanga kuongeza matumizi ya teknolojia ya habari na mawasiliano ili kuboresha huduma kwa wadau.

Ni dhahiri kuwa maendeleo ya teknolojia yameleta mabadiliko makubwa katika biashara ya kazi zinazolindwa na sheria ya hakimiliki, kama vile muziki, filamu, sanaa za ufundi, uandishi, sanaa za maonesho, vyombo vya utangazaji kama redio na televisheni, pamoja na mitandao ya kijamii. Sekta hizi si tu kwamba zinatoa ajira kwa maelfu ya Watanzania, bali pia zinachangia katika ukuaji wa pato la taifa.

Kutokana na uzoefu nilioupata kama Mwenyekiti wa Kamati Teule ya kukusanya maoni kuhusu usimamizi wa hakimiliki nchini, nitahakikisha COSOTA inatekeleza mapendekezo yenye tija kwa wasanii na wabunifu. Hii ni pamoja na kuimarisha miundombinu ya usimamizi wa hakimiliki, kutunga na kuboresha kanuni, kuboresha huduma za usajili kwa njia ya kidijitali, na kuanzisha kampuni za ukusanyaji na ugawaji wa mirabaha kwa madaraja mbalimbali ya kazi za ubunifu, ikiwemo muziki, filamu, maandishi, sanaa za ufundi na maonesho.

Katika kipindi cha uongozi wangu kama Mwenyekiti wa Bodi ya COSOTA, nitatumia nafasi hii kuishauri Menejimenti ya COSOTA kutekeleza mambo yote yenye tija kwa wasanii, waandishi na wabunifu wa Tanzania.

Kwa niaba ya Bodi ya COSOTA, natoa rai kwa umma kwamba tutaendelea kutimiza majukumu yetu kwa umakini mkubwa katika kuisimamia Ofisi ya Hakimiliki ili kuhakikisha sekta hii inakua na kuwa na mchango mkubwa katika uchumi wa wabunifu na taifa kwa ujumla.

Doreen Anthony Sinare
Mtendaji Mkuu - COSOTA

Neno la Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki

Ninapenda kutoa shukrani zangu za dhati na pongezi kwa Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Dkt. Samia Suluhu Hassan kwa namna ya kipekee alivyoleta hamasa ya ukuaji wa tasnia ya hakimiliki na kusisitiza kusimamia haki za wasanii na wabunifu waweze kunufaika zaidi kutokana na matumizi ya kazi zao.

Hii imesimamiwa na viongozi wakuu wa Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo ikiongozwa na Mheshimwa Prof. Palamagamba J. A Kabudi (Mb), Waziri wa Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo.

Timu ya watumishi wa Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) inayofahamika kama "Timu Tunatekeleza" imeendelea kushirikiana na Wasanii, Waandishi na wadau mbalimbali katika kutimiza adhma ya kuhakikisha hakimiliki zinazalishwa, zinakuzwa na zinalindwa.

COSOTA imendelea kusimamia masuala ya hakimiliki hasa katika kutoa elimu kuhusu masuala ya hakimiliki na hakishiriki, na kuongeza tija katika biashara ili kuongeza ajira na kipato kwa mdau mmoja mmoja na kwa serikali. Kama tunavyofahamu, shughuli zinazohusu hakimiliki zinachangia sana kwenye biashara zinazohusu ubunifu kupitia masuala ya hakimiliki na hakishiriki, hii kupelekea kukuza pato la Taifa, kipato cha mmoja mmoja na ajira kwa ujumla.

Ni ukweli usiopingika kuwa biashara zinazohitaji mazao/bidhaa za hakimiliki kama vile Sanaa za muziki, Sanaa za filamu, Sanaa za ufundi, Sanaa za maonesho, uandishi, vyombo vya utangazaji vikiwemo redio, televisheni, mitandao na shughuli nyingine vimeajiri wadau wengi.

Katika Toleo hili la pili tumehakikisha maudhui yamejikita katika kutoa taarifa muhimu na elimu kwa umma ili kujenga uelewa na kuwezesha wasomaji kuwa na taarifa kuhusu masuala ya hakimiliki na yaliyotekelezwa ndani ya miaka minne ya Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

Hivi sasa jamii imeongeza uelewa kuhusu umuhimu wa hakimiliki na hii ni kutokana na uwezeshwaji wa kibajeti kwa COSOTA kupitia Serikali na ushirikiano na wadau mbalimbali ambao uliosaidia kutoa elimu kwa umma kwa njia mbalimbali.

Maboresho mbalimbali. ya Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki Na. 7/1999 mwaka 2022 na 2023 yamefanyika kwa kuanzisha chanzo kipya cha makusanyo ya hakimiliki kupitia tozo ya hakimiliki 'Copyright Levy' ambapo COSOTA kwa kushirikiana na Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA) imeanza kukusanya mapato kupitia chanzo hiki ambapo kuanzia tarehe 1 Septemba 2023 – Februari 2025 kiasi cha shilingi 1,428,105,241.44 kimekusanywa.

Pia, kupitia marekebisho ya sheria hii yameondoa jukumu la kukusanya na kugawa mirabaha kutoka COSOTA na kulipeleka kwa sekta binafsi yaani Wasanii, Waandishi na Wabunifu wenyewe kushiriki zaidi katika ukusanyaji na ugawaji mirabaha na hatimaye kunufaika zaidi kwa kupata mapato zaidi ambapo hadi Oktoba 2024 leseni moja imetolewa kwa Kampuni ya Kukusanya na Kugawa Mirabaha (Collective Management Organisation - CMO) kwa kazi za muziki kwa Kampuni ya Tanzania Music Rights Society (TAMRISO).

COSOTA inaendelea kuhamasisha uanzishwaji wa Kampuni hizi chini ya ulezi wa COSOTA ili kuongeza tija katika usimamizi wa hakimiliki nchini.

Jarida Maalum la Hakimiliki ambalo husambazwa mtandaoni.

Maendeleo ya Hakimiliki Tanzania: Mafanikio, Changamoto, na Hatua za Serikali katika Kukuza Sekta ya Ubunifu

Anitha Jonas
Afisa Elimu na Uhusiano Mwandamizi - COSOTA

Historia ya ukuaji wa tasnia ya ubunifu inayohusisha masuala ya hakimiliki hapa Tanzania umechagiza kupatikana kwa mafanikio mbalimbali katika usimamizi wa hakimiliki za Wasanii, Waandishi na Wabunifu mbalimbali.

Hatua hii imesaidia kutambuliwa kwa umuhimu wa mikataba yenye maslahi kwa kazi hizo pamoja na kuleta mwamko wa Wasanii, Waandishi na Wabunifu kuweza kutambua umuhimu wa mikataba.

Pia, imechagiza katika uelewa wa mikataba isiyokuwa bora na iliyo ya kinyonyaji na hivyo kupelekea wadau mbalimbali kufuatilia mapato ya matumizi ya kazi zao katika maeneo mbalimbali tofauti na ambapo awali wadau hao walikuwa wakichukulia matumizi ya kazi zao kuwa kama burudani na promosheni ya kuwasaidia wao kufahamika.

Katika kipindi cha uongozi Serikali ya Awamu Sita inayoongozwa na Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, imekua kinara katika kutekeleza azma yake ya kuhakikisha Wasanii na Wabunifu nchini wananufaika zaidi na matumizi ya kazi zao. Mhe. Rais ametekeleza azma hii kwa vitendo kwa kuhakikisha wadau wanapata mgao wa mirabaha na kusisitiza watumiaji wa kazi za ubunifu kulipa mirabaha ili waweze kunufaika zaidi.

Pia, ameanzisha chanzo kipya cha makusanyo ya Tozo ya Hakimiliki 'Copyright Levy' kilichoanza kukusanywa kuanzia mwezi Septemba, 2023 kwa ushirikiano wa COSOTA na Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA). Lengo likiwa ni kuongeza na kuboresha maslahi ya wasanii, na kukusanya mapato ya mirabaha na mapato ya Serikali kutokana na ukuaji wa teknolojia dhidi ya matumizi ya vifaa vinavyotumika kutunza, kuzalisha na kusambaza kazi za wabunifu. Hii imefanyika sambamba na marekebisho ya Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki Na. 7 ya mwaka 1999 kupitia Sheria ya Fedha ya mwaka 2022 na mwaka 2023.

Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) awali ilikuwa ikijulikana kama Chama cha Hakimiliki Tanzania ilikuwa na majukumu ya kukusanya na kugawa mirabaha (Collective Management Organisation) upande mmoja, na jukumu la kusimamia ulinzi wa hakimiliki (Copyright Office) kwa upande wa pili. Hii hatua imesaidia kujenga mahusiano mazuri ya kimataifa na vyama dada vya mataifa mbalimbali pamoja na mashirika yanayosimamia masuala ya hakimiliki kimataifa.

Katika utekelezaji wa majukumu COSOTA imepitia changamoto mbalimbali wakati kujenga uelewa wa wadau wake kuhusu hakimiliki, na ulinzi wa kazi hizo, pamoja na manufaa ya namna mbunifu anavyoweza kunufaika na kazi yake hata baada ya kifo chake. Kifungu cha 14 kifungo (1) cha Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki Na. 7 ya mwaka 1999 kazi ya mbunifu itapewa ulinzi kwa kipindi chote cha uhai wake na miaka hamsini baada ya kufariki. Aidha mtu yoyote atakayehitaji kutumia kazi hiyo lazima apate kibali kutoka kwa mmiliki au warithi wake.

Pia tarehe 1 Julai,2022 Serikali ilifanya marekebisho ya Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki Na. 7 ya mwaka 1999 na kuondoa jukumu la kukusanya na kugawa mirabaha kutoka COSOTA na kulihamishia kwa Wasanii, Waandishi na Wabunifu wenyewe ambao wamekuwa wakiomba hilo kwa muda mrefu kwa lengo la kuweza kunufaika zaidi kutokana na matumizi ya kazi zao. Hii ilitokana na matakwa yao ya kuendana na utaratibu wa nchi mbalimbali ambazo jukumu hili linasimamiwa na Wasanii, Waandishi na Wabunifu husika.

Pia, mabadiliko hayo yaliambatana na kubadilika kwa jina la Chama cha Hakimiliki Tanzania na kuwa Ofisi ya Hakimiliki Tanzania.

Tarehe 21 Julai, 2023 COSOTA ilitoa leseni kwa Kampuni ya kukusanya na kugawa mirabaha kwa daraja la kazi za Muziki ijulikanayo kama Tanzania Music Rights Society (TAMRISO).

Katika kampuni mbalimbali za makundi ya kazi za ubunifu zilizoomba leseni COSOTA, TAMRISO ndio kampuni pekee iliyofanikiwa kupata leseni baada ya kukidhi vigezo vilivyohitajika ili kutekeleza jukumu la kukusanya na kugawa mirabaha.

COSOTA imeendelea kuhamasisha Wasanii, Waandishi na Wadau mbalimbali kuanzisha kampuni hizo ili kutimiza lengo la mabadiliko ya sheria na kuongeza usimamizi wa hakimiliki.

Yaliyomo

01 Miaka Minne ya Serikali ya Awamu ya Sita na Ukuaji wa Usimamizi wa Hakimiliki Tanzania

03 Tozo ya Hakimiliki na Hakishiriki Chanzo Kipya cha Makusanyo ya Mirabaha

05 Namna CMO Zinavyofanya Kazi na Kuanzishwa kwa TAMRISO

07 Wasanii wa Muziki Waipongeza COSOTA kwa Mgao wa Mirabaha

09 Naibu Waziri Mhe. Hamis Mwinjuma Atoa Maelekezo kwa Kampuni za Kukusanya na Kugawa Mirabaha

12 Msigwa Aitaka COSOTA Kuandaa Miradi ya Kutoa Elimu

13 Nguvu ya Ubadilishaji Elimu ya Utotoni

23 Faida za Kuanzishwa kwa Kituo cha Mafunzo ya Miliki Bunifu Tanzania

25 Tanzania Ilivyonufaika na Kuridhiwa kwa Mkataba wa Marrakesh

27 Umuhimu wa Usajilie wa Kazi Zinazolindwa na Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki

29 Fahamu Kuhusu Minada ya Kazi za Sanaa

30 COSOTA Kushirikiana na NBS Kufanya Utafiti wa Mchango wa Hakimiliki katika Pato la Taifa kwa Usimamizi wa WIPO

32 Namba ya Utambulisho kwa Msanii Kimataifa – Interested Party Information (IPI) Number

33 Ushirikiano Baina ya COSOTA na Mashirika ya Kimataifa

Bodi ya Wahariri

Mwenyekiti
Doreen A. SInare

Wahariri
Anitha Jonas
Bernard Lubogo

Waandishi
Anitha Jonas
Prosper Massawe
Naomi Mungure
Sagenge James
Philemon Kilaka

Ofisi ya Hakimiliki Tanzania

Utumishi, Barabara ya Kivukoni
S.L.P 6388, Dar es Salaam.
SIMU :+255 738 015 014
+255 738 015 013
www.cosota.go.tz

Scan upate taarifa zaidi

Miaka Minne ya Serikali ya Awamu ya Sita na Ukuaji wa Usimamizi wa Hakimiliki Tanzania

Na Anitha Jonas

Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA), Bi. Doreen Sinare, aeleza namna COSOTA ilivyofanikiwa katika kipindi cha miaka minne ya Serikali ya Awamu ya Sita chini ya uongozi wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan, COSOTA imefanikiwa kwa kiasi kikubwa na yamefanyika mambo mengi yaliyosaidia kuimarisha usimamizi wa hakimiliki kwa kazi za Sanaa na bunifu mbalimbali zinazolindwa na Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki ya Tanzania.

Bi. Sinare amebainisha hayo wakati akizungumza na Waandishi wa Habari kuhusu mafanikio na mwelekeo wa Ofisi ya Hakimiliki Tanzania katika kipindi cha miaka minne ya Serikali ya Awamu ya Sita Machi 21, 2025, katika Ofisi za Idara ya Habari - MAELEZO, Jijini Dodoma.

"Kati ya mambo yaliyofanyika ni pamoja na marekebisho katika Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki Na. 7 ya mwaka 1999 yaliyofanyika kupitia Sheria ya Fedha katika mwaka 2022 na 2023. Mabadiliko haya makubwa yalianzisha chanzo kipya cha mapato cha tozo ya hakimiliki ambapo vifaa vinavyotumika kusambaza, kuzalisha na kuhifadhi kazi za sanaa na fasihi hutozwa asilimia 1.5 kila vinapoingia, kuzalishwa au kuundwa hapa nchini. Fedha hizo hukusanywa kupitia Mamlaka ya

Mapato Tanzania (TRA)" ameeleza Bi. Sinare.

Lengo kuu la kuanzishwa kwa tozo hiyo ni kuwajengea uwezo wa kiuchumi wadau wa sanaa na uandishi nchini wakiwemo Wasanii, Waandishi na Wabunifu ambao kwa muda mrefu kazi zao zimekuwa zikitumika katika mazingira mbali mbali ya kijamii kama vile kuhifadhi, kubebea na kusambaza kazi sanaa na uandishi na kuwanufaisha wadau wengine pamoja na watu binafsi bila ya wenye kazi kupata haki zao.

"Kupitia chanzo hiki, COSOTA imekusanya jumla ya shilingi 1,428,105,241.44 kuanzia Septemba, 2023 hadi Februari, 2025 ambapo Ofisi imefanikiwa kupokea fedha za tozo ya hakimiliki za mwaka wa fedha 2023/2024 kutoka Wizara ya Fedha kiasi cha Tshs. 847,985,594.26." ameongeza Bi. Sinare.

Aidha, amesema katika kipindi cha miaka minne ya uongozi wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan, usajili wa kazi zinazolindwa na Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki umeongezeka kwa asilimia 70 ukilinganisha na miaka ya nyuma ambapo kuanzia mwaka 2021 mpaka Februari 2025, COSOTA imesajili kazi za sanaa na uandishi 11,519 na wabunifu 3,436.

Mwaka 2021 - 2025 COSOTA imefanikiwa kufanya migao miwili kama alivyoahidi Mheshimiwa Rais, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan alipolihutubia bunge mwaka 2021 ambapo alisisitiza katika kipindi cha uongozi wake Serikali itahakikisha wabunifu wote wananufaika zaidi na kazi zao.

Mgao wa kwanza unaotokana na matumizi ya kazi katika maeneo ya biashara pamoja na makusanyo ya maonesho kwa umma na vyombo vya utangazaji ulifanyika mwaka 2022 na ulikuwa ni mgao wa ishirini na tatu ulikuwa wa kiasi cha shilingi shilingi 312,290,259,000 ambapo Wasanii wa Muziki 1,123 walinufaika, na ulitokana na matumizi ya kazi 5,924 za Muziki ambazo zilitumika katika vituo 11 vya Redio, ikiwemo redio za ngazi ya Kitaifa, Mkoa, Wilaya, Kijamii na za Kidini.

Mgao wa pili wa mirabaha wa matumizi ulikuwa mwaka 2023 na ulikuwa ni mgao wa ishirini na nne kwa Wasanii wa Muziki na COSOTA iligawa kiasi cha shilingi 396,947,743.20 ambapo Wasanii wa Muziki 8,165 walinufaika, kupitia kazi 61,490 za Muziki, kutoka Vituko vya Redio 14,vya Kitaifa, Mikoa, Wilaya, Jamii na za Kidini.

COSOTA imeahidi kuendelea kutekeleza majukumu yake ya usimamizi wa hakimiliki katika kazi za sanaa ikiwa ni kuimarisha dhana ya kuhakikisha Wasanii na Waandishi wananufaika zaidi na kazi zao.

Pamoja na hayo ongezeko la usajili wa kazi COSOTA imetokana na zoezi la utoaji wa elimu na mafunzo mbalimbali ya hakimiliki na usajili kupitia vyombo vya habari, mitandao ya kijamii, semina lakini pia kushiriki matukio mbalimbali ya wadau ambapo COSOTA ilipata fursa ya kuelimisha wadau kuhusiana na hakimiliki na uhamasishaji wa usajili wa kazi za hakimiliki.

Tozo ya Hakimiliki na Hakishiriki Chanzo Kipya cha Makusanyo ya Mirabaha

Prosper Massawe na Anitha Jonas

Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Mheshimiwa Dkt.Samia Suluhu Hassan Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) ina mafanikio mengi ya kujivunia ikiwemo kuanzishwa kwa Tozo ya Hakimiliki.

Mwezi Septemba 2023, COSOTA kwa kushirikiana na Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA) ilianza kukusanya mapato kwa vifaa vya kubebea, kuzalisha na kusambaza kazi za Sanaa na Maandishi.

Akizungumza kuhusu makusanyo hayo ya chanzo kipya cha mapato Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi. Doreen Anthony Sinare alishukuru Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Mhe. Dkt.

Samia Suluhu Hassan Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kutoa maelekezo ya kuanzishwa kwa chanzo kipya cha kukusanya mirabaha ambacho kitasaidia kuongeza mapato kwa Serikali, Wasanii na Waandishi.

Tarehe 31 Mei, 2022 Mhe. Rais akiwa Jijini Dar es Salaam alielekeza Wizara ya Fedha na iliyokuwa Wizara ya Utamaduni, Sanaa na Michezo kukamilisha mchakato wa kuanzisha chanzo kipya cha makusanyo ya mapato yajulikanacho kama tozo ya hakimiliki (Copyright Levy).

Kwa mujibu wa mabadiliko ya Sheria yaliyofanyika mwaka 2022 na 2023, (COSOTA) imefanikiwa kutengeneza kanuni mbili ambazo ni Kanuni ya Hakimiliki na Hakishiriki (Kampuni za ukusanyaii na ugawaji wa mirabaha Tangazo la Serikali Na. 215, 2023 pamoja na marekebisho yake ya mwaka 2024 na Kanuni ya Hakimiliki na Hakishiriki (Tozo ya Hakimiliki) Tangazo la Serikali Na. 385, 2024.

Kanuni hizo mbili zimetoa mamlaka ya kuanzishwa kwa Kampuni za kukusanya na kugawa mirabaha pamoja na kuanzishwa kwa tozo mpya ya hakimiliki inayotozwa kwenye vifaa vya kuzalisha, kuhifadhi na kusambaza, kazi mbalimbali za Sanaa na Uandishi, kupitia Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA).

Kupitia chanzo hicho COSOTA imekusanya jumla ya shilingi 1,428,105,241.44 kuanzia Septemba, 2023 hadi Februari, 2025.

Fedha hizo zimekusanywa kupitia vifaa 13 vilivyopitishwa na Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ambavyo ni Radio/TV set enabling recording, analogue audio recorders, analogue video recorders, CD/DVD copier, digital jukebox, MP 3 player, CD, DVD, Vinyl, Mini Disc na SD Memory na vimekuwa vikitozwa asilimia 1.5. ya kodi pale vinapoingizwa, kuundwa au kuzalishwa nchini.

Kiasi cha tozo ya Hakimiliki kilichokusanywa ndani ya mwaka husika hugawanywa kwa makundi manne katika asilimia kama ifuatavyo: COSOTA 20%, Mfuko wa Utamaduni na Sanaa 10%, Mfuko Mkuu wa Serikali 10%, na Kampuni za kukusanya na kugawa mirabaha (CMOs) au wasanii na waandishi 60%.

Ili kuhakikisha mapato yanaongezeka kupitia tozo hiyo Ofisi inaendelea na jitihada za kuomba kuongezewa vifaa vingine kama Simu, Computers, External drives, printers, scanner, tablets, photocopier, printing plates na flash disks kwani vilivyopitishwa awali havitoshi na vingi vimepitwa na wakati.

Namna CMO Zinavyofanya Kazi na Kuanzishwa kwa TAMRISO

Na Naomi Mungure

Mwaka 2022 Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki ya mwaka ilifanyiwa marekebisho kupitia Sheria ya Fedha Na. 5 ya mwaka 2022 na kuruhusu uanzishwaji wa Kampuni binafsi zitakazokuwa na jukumu la kukusanya na kugawa mirabaha yaani Collective Management Organizations (CMOs).

Kwa mujibu wa sheria Kampuni hizo zina jukumu la Kukusanya na Kugawa Mirabaha kwa kazi za wabunifu husika katika madaraja ya Muziki, Filamu, Kazi za Maandishi, Sanaa za Ufundi na Sanaa za Maonesho.

Mabadiliko hayo ya Sheria yalitokea kufuatia maombi ya wabunifu wenyewe ambao kwa kipindi kirefu walikuwa wakiomba kupewa dhamana ya kukusanya na kujigawia mirabaha wenyewe.

Kulingana na taratibu za Kimataifa kuhusu suala hili ni vyema wasanii wakajisimamia wenyewe katika kukusanya na kugawa mirabaha ili hatimaye wanufaike na ubunifu wao.

Serikali iliamua kufanya mabadiliko hayo ili kuwe na Ofisi ya Hakimiliki ambayo itakuwa Msimamizi wa Hakimiliki, lakini pia kuwe na Kampuni za kukusanya na kugawa mirabaha ambazo zitaendeshwa na wasanii wenyewe zikisimamiwa na COSOTA.

Hatua hii ni kutokana na uzoefu kutoka nchi nyingine duniani zikiwepo za Afrika kama vile Afrika ya Kusini, Kenya, Ghana na kwingineko ambapo zimefanikiwa kwa kuanzisha Kampuni binafsi za wasanii za kujisimamia kazi zao kama vile kukusanya na kugawa mirabaha.

Baada ya marekebisho ya hi

Sheria ya Hakimiliki na hakishiriki namba 7 ya mwaka 1999 yaliyofanyika mwaka 2022, COSOTA iliandaa Kanuni za utekelezaji wa majukumu ya Kampuni za kukusanya na kugawa Mirabaha (CMOs).

Kanuni hizo zilipitishwa na Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na kusainiwa na aliyekuwa Waziri wa Utamaduni, Sanaa na Michezo Mheshimiwa Balozi Dkt. Pindi Chana kwa ajili ya kuanza utekelezaji wake (Kanuni yenye Tangazo la Serikali Na. 211 na 215 lililochapishwa Machi, 2023).

Vilevile Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi. Doreen Sinare alibainisha kuwa Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) iliandaa tangazo tarehe 17-18 Mei, 2023 la kuzitaka Kampuni zenye uwezo wa kukusanya na kugawa mirabaha kwa kazi za Sanaa na Maandishi ziweze kujitokeza na kuomba katika Madaraja ya Muziki, Filamu, Kazi za Maandishi, Sanaa za Ufundi na Sanaa za Maonesho.

Bi. Sinare alibainisha kusema kupitia tangazo hilo kwa Ofisi ilipata Kampuni mbili zote ziliomba kufanya ukusanyaji kwenye daraja la Muziki na Kampuni ya "Tanzania Music Rights Society (TAMRISO)" ndiyo ilikidhi vigezo kwa asilimia tisini na hatimaye kupatiwa Leseni ya ukusanyaji na ugawaji mirabaha katika daraja la Muziki kwa mwaka 2023/2024.

Kampuni ya "Tanzania Music Rights Society (TAMRISO)" ilikabidhiwa leseni tarehe 21/07/2023 ilikusanya mirabaha kutoka kwa watumiaji wa kazi za wabunifu upande wa Muziki. Kugawa mirabaha kulingana zilizopo.

COSOTA ni msimamizi wa Hakimiliki, itaendelea kusimamia CMO ili kuhakikisha kuwa kuna usawa na haki katika mgao watakaokuwa utakaotolewa', alisema Bi. Doreen.

Pamoja na hatua hii COSOTA imekuwa ikifanya kazi na mashirika mbalimbali ya kimataifa yanayosimamia kazi za ubunifu likiwepo Shirika la Miliki Bunifu Duniani (WIPO), Shirikisho la Kimataifa linalosimamia kazi za Maandishi (International Federations of Reproductions Rights Organizations - IFRRO), Shirika linalosimamia kazi za Muziki Duniani (International Confederation of Societies of Authors and Composers - CISAC), Shirikisho la kusimamia haki za Watozi wa kazi za ubunifu (Producers) linalojulikana kwa kutetea haki zao (IFPI).

Mashirika yote yalipongeza uamuzi uliofanywa na Serikali kwa kuendelea kuboresha mazingira bora kwa wasanii na wabunifu kuendelea kunufaika na kazi zao.
Akiendelea kuzungumza Bi.Sinare alieleza kuwa Shirika la Kikanda la Afrika la Miliki Bunifu (ARIPO) lilifadhili mafunzo yaliyotolewa na COSOTA kwa Kampuni ya kukusanya na kugawa mirabaha TAMRISO.

Mafunzo hayo yalilenga kuwajengea TAMRISO uwezo wa namna gani ya kukusanya na kugawa mirabaha, namna ya kusimamia maslahi ya wabunifu kwa kuwa na UWAZI, UWAJIBIKAJI NA USIMAMIZI MZURI wa kazi zao.

Shirikisho la kusimamia haki za Watayarishaji wa kazi za ubunifu (Producers) linalojulikana kwa kutetea haki zao (IFPI) lilipongeza mpango wa kuanzisha CMO, na kushiriki katika kusaidia Kampuni ya TAMRISO katika uandaaji wa viwango (tariffs) pamoja na kanuni za kugawa mirabaha (Distribution rules) na kuwashauri namna gani wanaweza kufanikiwa kusimamia katika daraja la muziki.

Shirikisho hilo limekuwa likifanya mikutano mbalimbali kwa njia ya mtandao ili kutoa mafunzo ya namna bora ya kusimamia haki hasa kwa Kampuni ambazo ni changa au zinazoanza kukusanya mirabaha.

FAIDA ZA KUANZISHA KAMPUNI ZA KUKUSANYA NA KUGAWA MIRABAHA

Kwa kuwa Kampuni hizi huundwa na wabunifu wenyewe, hilo hupelekea wao kufika maeneo mengi zaidi na kuwa na nguvu ya pamoja ya kuhamasisha watumiaji wa kazi za ubunifu kulipia kazi zao pale zinapotumika katika maeneo ya biashara kama vile baa, hoteli, vyombo vya usafiri, vyombo vya habari na maeneo mengine kama hayo.

Pia ni fursa nzuri kwa mashirikisho ya sanaa na ubunifu kuunda (CMO) zao zitakazosimamia haki kwa kila daraja la kazi na Ofisi ya Hakimiliki kuendelea kusimamia Kampuni hizo ili kuleta ufanisi katika kukuza ubunifu nchini. Ni matarajio yetu kuwa watakusanya na kunufaika kutokana na jasho la ubunifu wao kwa ujumla.

THAMINI UBUNIFU, KATAA UHARAMIA

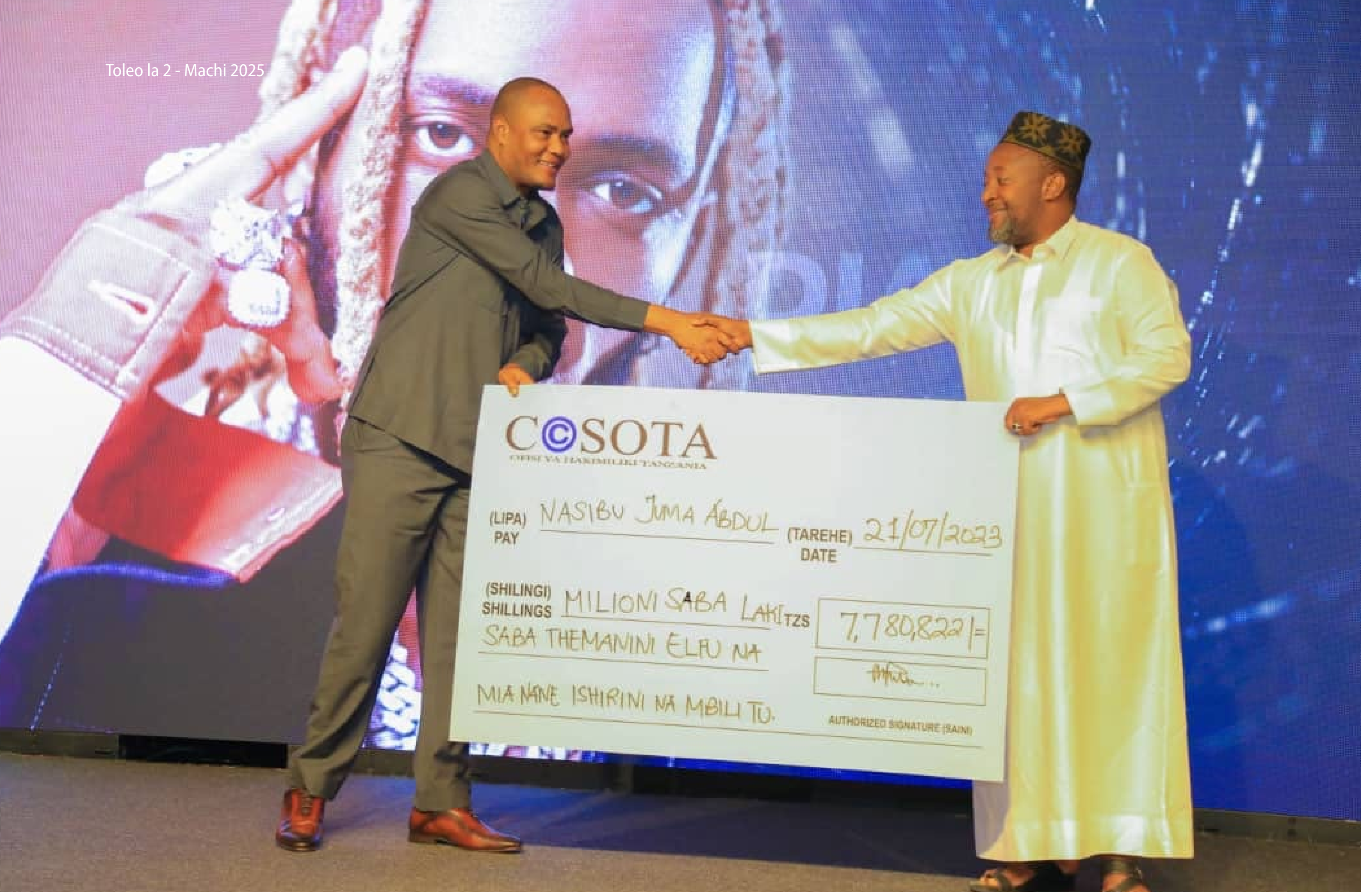

Wasanii wa Muziki Waipongeza COSOTA kwa Mgao wa Mirabaha

Na Anitha Jonas

Mnamo tarehe 21 Julai, 2023 Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) ilifanya mgao wa mirabaha wa 24, mgao ulitokana na makusanyo ya mirabaha kutoka katika chanzo cha Maonesho kwa Umma (Public Perfomance) na Utangazaji (Broadicating).

Mgao huo pia ulifanyika baada ya mabadiliko ya Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki yaliyofanyika kupitia Sheria ya Fedha ya mwaka 2022. Ilianzisha utaratibu wa kuwepo kwa makapuni ya kukusanya na kugawa mirabaha.

Akizungumza kuhusu mgao huo Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi. Doreen Anthony Sinare alisema kuwa, COSOTA iligawa jumla ya kiasi cha Tshs. 396,947,743 kwa jumla ya wabunifu 8,018 ambao walinufaika na mgao huo wa mirabaha, kazi zilizotumika kufanya mgao zilitoka katika vituo 14 vya Redio nchini ambavyo viliwasilisha nyimbo 35,543 ambazo zilitumika kwa kipindi hicho katika vipindi mbalimbali vya redio hizo.

Pamoja na hayo Bi. Doreen alieleza kuwa mgao huo wa kazi za muziki nchini ni wa mwisho kufanywa na COSOTA kutokana na mabadiliko ya sheria ambayo yamepelekea kuruhusu kuanzishwa kwa Kampuni binafsi za kukusanya na kugawa mirabaha za wasanii, waandishi na wabunifu. Upande wa daraja la kazi za muziki, Kampuni ya Tanzania Music Rights Society (TAMRISO) imepewa leseni na COSOTA kwa ajili ya kukusanya na kugawa mirabaha na a kazi husika na imekusanya Shilingi 256,448,440 katika kipindi cha Januari – Novemba 2024 na inatarajia kufanya mgao.

Aidha, Meneja wa Idara ya Kumbukumbu Bw. Philemon Kilaka nae alieleza kuwa, katika mgao huo msanii aliyeongoza

kwa ujumla kwa wasanii wote kupata fedha nyingi katika mgao alikuwa Nasibu Abdul maarufu kama Diamond Platinumz aliyepata kiasi cha Shilingi 7,780,822.

Kwa kundi la Wanawake Msani Zuhura Othman maarufu kama Zuchu aliongoza kwa kupata mgao wa Shilingi 4,723,306 na kwa upande wa bendi za Muziki wa Dansi Bendi ya Mlimani Park Orchestra kwa kupata Shilingi 1,948,022.

Halikadhalika, alieleza kuwa, kiwango cha chini cha fedha (unit rate) kilichotumika kwa kila kazi katika kwa kazi katika hesabu za matumizi ya kazi zilizotokana na orodha ya matumizi "logsheets" zilizokusanywa kutoka vyombo vya habari ni Shilingi 6,465 . Na kwa kazi zilizosajiliwa zilizopata mgao ni Shilingi. 1,996.

Katika nyakati tofauti, Wasanii mbalimbali walijitokeza na kuishukuru Serikali na COSOTA kwa mgao huo wa mirabaha ambapo idadi ya wanufaika katika mgao huo imekuwa kubwa na wasanii wengi walipata viwango vizuri cha fedha tofauti na miaka ya nyuma, hivyo waliipongeza COSOTA kwa jitihada hiyo ya kufanikisha makusanyo na ugawaji wa mirabaha.

Nae Msanii Nguli wa Muziki wa Dansi Hamza Kalala maarufu kama Komando alishukuru COSOTA kwa mgao wa mirabaha aliopata na kupongeza utaratibu uliotumika.

Naibu Waziri Mhe. Hamis Mwinjuma Atoa Maelekezo kwa Kampuni za Kukusanya na Kugawa Mirabaha

Na Anitha Jonas

Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Dkt. Samia Suluhu Hassan imekuwa karibu na Wasanii na Waandishi kwa kuhakikisha wananufaika zaidi na kazi zao, ambapo ilifanya marekebisho ya Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki Na.7 ya mwaka 1999 na kuruhusu Wasanii na Waandishi kuanzisha kampuni zao binafsi za kukusanya na kugawa mirabaha.

Katika usimamizi wa kampuni hizo za kukusanya na kugawa mirabaha Collective Management Organization (CMO) Naibu Waziri wa Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo Mhe. Hamis Mwinjuma (Mb) alitoa maelekezo kwa Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA), kuhakikisha kuwa inapata mpango kazi wa utekelezaji wa majukumu kutoka katika kila ya Kampuni ya Kukusanya na Kugawa Mirabaha wanayoipatia Leseni kwa lengo la kuhakikisha kampuni hizo zinawajibika katika utekelezaji wa majukumu yake kama ilivyofanyika kwa Kampuni ya Tanzania Music Rights Society (TAMRISO) kwa kuzingatia Sheria,

Kanuni na Taratibu.

Muundo huo mpya wa kuruhusu Wasanii na Waandishi kujikusanyia mirabaha wenyewe unatokana na marekebisho ya Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki Na 7 ya mwaka 1999 yaliyofanyika kupitia Sheria ya Fedha ya Mwaka 2022 iliyotoa mwanya kwa Kampuni hizo kuanzishwa na kusimamiwa na COSOTA.

Pia, alisisitiza kuhakikisha kuwa Kampuni za kukusanya na kugawa mirabaha ziwe na Mfumo wa Usajili, Mfumo wa Leseni na Mfumo wa Ufuatiliaji wa Matumizi ya kazi za Sanaa (Monitoring system), ili kurahisisha zoezi la ukusanyaji na ugawaji wa mirabaha kuwa la uwazi na usawa.
'Kuwa na mifumo ni jambo muhimu sababu inasaidia kujua nani anapata kiasi gani kulingana na matumizi ya kazi yake Wasanii wengi wamekuwa wakilalamikia hili, hivyo ni lazima kampuni hizo ziwe na mifumo hiyo," alisema Naibu Waziri Mhe. Mwinjuma.

Mhe. Naibu Waziri Mwinjuma alitoa maagizo hayo katika kikao chake na Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi.Doreen Anthony Sinare, alipotembelea Ofisi ya COSOTA Jijini Dar es Salaam.

Katika nyakati mbalimbali katika usimamizi wa TAMRISO ili kuhakikisha wanatimiza wajibu wao COSOTA na Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo imeendelea kusimamia na kushirikiana nao katika nao katika kutimiza malengo ya uanzishwaji wa CMO's.

Pamoja na hayo Mhe. Naibu Waziri Mwinjuma aliipongeza COSOTA na Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA) kwa kukamilisha mchakato wa kuwezesha makusanyo ya Tozo ya Hakimiliki (Copyright Levy) iliyoanza kukusanywa kuanzia tarehe 1 Septemba 2023.

Pia ameeleza kuwa Wizara itaendelea na taratibu za kuomba Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuridhia kuongezwa kwa baadhi ya vifaa ambavyo havijaingizwa kwenye orodha ya awali vyenye matumizi makubwa katika kazi za sanaa ikiwemo Kompyuta, Simu, Flash, Hard drive, Vishikwambi na vinginevyo. lengo likiwa ni Wasanii, Waandishi na Wabunifu kwa ujumla waweze kunufaika na tozo hii itakayowasaidia kiuchumi.

UTOAJI WA ELIMU KATIKA MAONYESHO

Msigwa Aitaka COSOTA Kuandaa Miradi ya Kutoa Elimu

Na Anitha Jonas

Katibu Mkuu Wizara ya Habari,Utamaduni, Sanaa na Michezo na Msemaji Mkuu wa Serikali Ndg. Gerson Msigwa atoa maelekezo kwa Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) kuongeza vyanzo vya mapato pamoja na kuanzisha miradi ya kutoa elimu ya hakimiliki na kupambana na uharamia.

Ndugu Katibu Mkuu huyo na Msemaji wa Serikali Msigwa alitoa maelekezo hayo katika kikao chake na Menejimenti ya COSOTA alipokuwa akizungumza nao Jijini Dar es Salaam.

"Katika kipindi cha uongozi wangu ninahitaji kuona Wizara na Taasisi na kuanzisha miradi ya mbalimbali ya kutoa elimu ya hakimiliki kwa wadau na umma', alisema Ndg. Msigwa. Nae Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi. Doreen Anthony Sinare alimshukuru Katibu Mkuu huyo na kupokea maelekezo ambapo COSOTA imeyafanyia kazi na kutoa kipaumbele katika utekelezaji wa majukumu.

COSOTA imetekeleza maagizo hayo kwa kuwa na mradi wa kutoa elimu kupitia Mpango wa Kuboresha Mazingira ya Biashara (MKUMBI) uliyochini ya Ofisi ya Rais Mipango na Uwekezaji, unaofadhiliwa na Umoja wa Ulaya, uliyowezesha kuandaa Makala ya kutoa elimu ya uharamia na kuisambaza katika vyombo vya habari, semina na wadau, kutoa elimu kupitia vyombo vya habari na matangazo ya kukemea uharamia pamoja na kuchapisha vipeperushi.

Halikadhalika, Bi. Doreen alieleza kuhusu Tozo ya Hakimiliki kuwa makusanyo yameanza Septemba 1, 2023 kwa ushirikiano na Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA).

Doreen alieleza pia kuwa orodha ya vifaa vinavyotozwa ni vichache na vingi vimepitwa na wakati havitumiki sana, hivyo aliomba nyongeza ya vifaa vingine ambavyo vinaendana na wakati wa sasa kuongezwa ili kusaidia ongezeko la makusanyo na kuboresha mapato ya Serikali, wasanii, waandishi na wabunifu mbalimbali katika masuala ya hakimiliki.

ubongo®

Nguvu ya Ubadilishi Elimu ya Utotoni Katika Eneo la Jangwa la Sahara:

Mikakati Inayotumiwa na Ubongo

Eneo Muhimu kwa Makuzi ya Mtoto Katika Umri Mdogo

Zaidi ya asimilia 90 ya ukuaji wa ubongo wa mtoto hutokea katika miaka mitano ya kwanza ya maisha yake. Uzoefu chanya wa kujifunza katika miaka hii ya malezi huathiri matokeo ya kiakademia na maisha ya mtoto. Hata hivyo, katika Afrika Kusini mwa Jangwa la Sahara, walezi wengi hawajui muda huu wa maendeleo na hivyo hukosa rasilimali za kusaidia watoto wao kikamilifu. Kwa sababu hiyo, asilimia 44 ya watoto wenye umri wa miaka mitatu hadi minne katika kanda hii wanaonyesha maendeleo duni ya kiakili na kijamii.

Vijana barani Afrika, wanaowakilisha idadi ya watoto zaidi ya milioni 500, wana uwezo wa kuunda upya ulimwengu. Hata hivyo, bila mwanzo bora wa maisha yao, ikiwa ni pamoja na fursa za kujifunza tangu kuzaliwa, watoto wanaweza kupata changamoto ya kuwa raia mwenye tija na kushindwa kuvuka vikwazo kuelekea mafanikio yao.

Jukumu na maono ya Ubongo

Tanzania nzima watoto hufurahi wanaposikia wimbo 'Akili Akili' au 'Tumia ubongooo!' Hizi ni katuni za kitanzania ambazo zimeenea kwenye nyumba nyingi na ni zao la ubongo; shirika lisilo la kiserikali linatengeneza nyenzo za ziada za kujifunzia kwa lugha asilia za watoto kote Afrika. Zaidi ya watoto milioni 42 wanatazama na kusikiliza vipindi vya ubongo, Ubongo ni darasa kubwa la Afrika, Kinara wa ubunifu katika kujifunza.

Ilianzishwa 2013 nchini Tanzania na watanzania, Ubongo imeendeleza undeshaji wake kutokea katika mizizi yake na kuongeza ushawishi wake katika nchi mbalimbali za Afrika.

Shirika linajivunia kutumia vipaji vya kitanzania, katika kutengeneza katuni (animation) na mbinu za kujifunza ambazo zinaendana na watoto wa bara hili. Kizazi hiki cha watoto kinakuwa na katuni za Ubongo, matokeo ya shirika hili yameongeeka kutoka elimu ya awali ya mtoto hadi kuhamasisha na kuchechemua wanafunzi wa vyuo vikuu. Kuna ushahidi wa wanafunzi wa chuo kikuu ambao wamehamasika na maudhui ya ubongo wakiwa wadogo, ambayo inabeba dhana ya ubongo ya kujifunza wakati wote na mawazo ya ukuaji katika juhudi zao za elimu ya juu, inayoonyesha urithi wa kudumu wa ushawishi wa mabadiliko ya Ubongo.

Kimsingi, Ubongo husalisha vipindi vya elimu burudani vilivyofanyiwa tafiti zinazofanya watoto waweze kucheza na kujifunza huku wakikuza ujuzi muhimu wa kiakili na hisia. Ubongo ina wataalamu wa ndani (wengi wao wakiwa ni waalimu) ambao wanafanya tafiti zinazotengenza vipindi. Zaidi ya tafiti Ubongo pia ina timu ya kitanzania ya uzalishaji wa maudhui wanaozalisha vipindi hapa hapa nchini. Kwa kutumia mchakato unauhusisha Tafiti zinazozingatia matakwa ya mlaji (human-centred design) usimulizi wa hadithi, usambazaji wa kiwango kikubwa, na uchanganuzi wa kina wa matokeo yetu, Ubongo

imetengeneza na kusambaza vipindi vya elimu burudani kwa watoto mamlioni kote Afrika. Ubongo ina ushirikiano wa kimkakati na wasambazaji wa matangazo ya TV na redio, pamoja na washirika wa usambazaji kote Afrika, ili kufikia watoto kokote walipo. Vipindi vya katuni vinavyotengenezwa na shirika kama vile Akili and Me, Nuzo and Namia, na Ubongo Kids, vimekuwa vikipendwa na watoto mamilioni wa Afrika.

Maono pamoja na maudhui za Ubongo zimejaribiwa vikali na mara nyingi kwa kupitia tathmini tisa za nje. Tafiti zinaonyesha kuendelea kuboreka kwa asilimia 13 katika ujuzi wa mapema wa utambuzi, ikiwa ni pamoja na kusoma, kuandika na kuhesabu, miongoni mwa watoto wanaotazama vipindi vya Ubongo. Watazamaji wa kawaida wameonyesha kuongezeko kwa asimilia 7 juu ya ujuzi wa kujifunza kijamii na kihisia na ustahimilivu ulioboreshwa. Zaidi ya hayo, watoto waliotazama Akili and Me walionyesha kuongezeka kwa asimilia 19 katika ujuzi wa afya.

Ushawishi wa Ubongo unaenea katika uboreshaji wa matokeo ya kimahesabu, kukiwa na mwelekeo mzuri unaozingatiwa tangu shirika kuenea katika soko hapa nchini Tanzania. Programu za elimu pia zimethibitishwa kuleta mabadiliko chanya katika upande wa tabia za kijinsia, ikiwa ni pamoja na kujifunza kijamii na kihisia, ujuzi wa kifedha, na stadi za maisha miongoni mwa wasichana.

Maudhui ya Ubongo yanaonyesha kubadilika kwa hali ya juu, kudumisha matokeo ya kujifunza hata katika lugha mbalimbali. Hata hivyo, maono yake yanapita mafanikio ya kitaaluma tu. Kupitia mtazamo wa kimsingi wa mabadiliko ya kimfumo, Ubongo imeweza kubadilisha fikra na tabia kwa sehemu kubwa ya wananchi na walezi. Mfano mkuu unaonekana katika mafanikio ya programu za walezi ya Familia ya Akili iliyozinduliwa pamoja na Akili and Me. Wazazi pamoja na walezi waliotazama maudhui haya wameripoti kuongezeka kwa kupenda kujishungulisha katika shughuli za masomo ya mapema ya watoto wao na kupunguza utumiaji wa adhabu ya viboko.

Zaidi ya hayo, asilimia 88 ya wazazi wa Tanzania waliohojiwa wanahusisha maudhui ya Ubongo na uboreshaji mkubwa wa ufaulu wa watoto wao kitaaluma. Hii inazungumza mengi kuhusu ufanisi wa mipango ya elimu ya Ubongo. Jambo la kushangaza pamoja na kutia moyo ni kwamba, asilimia 83 ya wazazi hawa wanaonyesha ukosefu wa njia mbadala zaidi ya Ubongo, na kuangazia jukumu na umuhimu wa shirika hili katika nyanja ya elimu ya Tanzania.

Kwa kutambua juhudi za pamoja zinazohitajika kulea mtoto, Ubongo inajihusisha na utetezi, kuwajengea uwezo pamoja na kukusanya rasilimali. Shirika hili hushirikiana na mitandao mbalimbali ya washirika ili kukuza mfumo barani Afrika ambao unaokita mizizi katika lengo la pamoja la kumhudumia mtoto.

Mafanikio ya Ubongo katika muongo wake wa kwanza ni

makubwa mno. Vipindi mbali mbali vya Ubongo kwa sasa vinapatikana katika nchi 22 barani Afrika na kuwafikia familia zaidi ya 42 huku vikipeperushwa kwenye vituo 63 vya televisheni na vituo 21 vya redio, na kubadilisha maudhui yake katika lugha 13.

Ubongo inatambua changamoto za ufikivu zinazohusiana na vyombo vya habari. Sio kila mtu anayeweza kupata vifaa au mtandao wa intaneti, na gharama inaweza kuwa kubwa. Zaidi ya hayo, si walimu wote wamefunzwa kujumuisha rasilimali za kidijitali katika mitaala yao. Ubongo, hata hivyo, imeweza kufanyia kazi vikwazo hizi vilivyo.

Kwa kushirikiana na washirika wa maendeleo na mashirika ya kijamii, Ubongo inasambaza hifadhi za USB kwenye vituo vya watoto na mashuleni pia, na kuwafikia watoto wengi iwezekanavyo. Ili kuziba pengo la mafunzo, maudhui yameundwa kwa njia ambayo inahitaji maandalizi kidogo kutoka kwa waelimishaji na walezi. Maonyesho ya kila mwaka ya barabarani yanahakikisha zaidi kwamba maudhui yanafikia wale ambao wapo maeneo ya vijijini ambao huduma za intaneti au vyombo vya habari huwa ni vingumu kuwafikia.

Vipindi vya Ubongo si tu vinapendwa na watoto bali pia vina umuhimu wa kitamaduni. Katika baadhi ya maeneo, vipindi na prpgramu za Ubongo ni katuni za kwanza na pekee za watoto zinazopatikana katika lugha za kikabila. Watoto wa Kitanzania, mijini na vijijini, wanaweza kutambua na kuwataja wahusika wa Ubongo, na hivyo kuashiria maono yetu makubwa.

Ubongo inakubali ukweli kwamba watoto wanaohitaji usaidizi zaidi mara nyingi ndio wagumu kuwafikia na kuwahudumia. Ili kuwafikia watoto ambao hawajafikiwa Ubongo utegemea ushirikiano na washirika. Ni muhimu kutambua kwamba programu za Ubongo zimetengenezwa ili kukamilisha na kuongeza elimu rasmi, na si kuchukua nafasi yake. Shirika linazingatia hatari inayoweza kutokea ya walezi kuchagua programu hizi badala ya shule au, kuchukua nafasi ya walimu kwa maudhui ya Ubongo. Kwa hivyo, Ubongo huwasilisha mara kwa mara umuhimu wa shule na kusisitiza kwamba programu zake huchangia, badala ya kuchukua nafasi ya mfumo rasmi wa elimu.

Ingawa elimu ya Ubongo ina ushawishi mkubwa kwa mamilioni ya watoto, chanzo cha kweli cha msukumo kwa Ubongoers, inayojumuisha timu mbalimbali za Kiafrika, ni kuangalia watoto wakiiga wahusika wa Ubongo wakati wa kucheza au kueleza jinsi wahusika hawa wamewajengea hali ya kujiamini na msukumo.

Mali Bunifu kama Mali ya Kimkakati

Matumizi bunifu ya Ubongo ya haki miliki yake (IP) ni msingi wa dhamira yake. Kwa kuunda na kumiliki maudhui ya kuvutia katika lugha za kikabila, Ubongo inaweza kudhibiti na kurekebisha usambazaji wake katika maeneo mbalimbali, kuhakikisha nyenzo za elimu zinasalia kuwa muhimu na ufanisi. Usimamizi wa kimkakati wa IP yake hulinda maudhui yake ya kipekee na kufungua fursa za utoaji leseni na ubia, kutoa mkondo endelevu wa mapato ambao unaauni hatari na uhuru kutoka kwa vyanzo vya ufadhili visivyolingana.

Ubongo imekuwa na kukita mizizi yake ya Kiafrika ili kujenga chapa inayotambulika duniani kote kwa juhudi zake za kutoa elimu yenye matokeo. Likiwa ni shirika lisilo la kiserikali, Ubongo inatumia kimkakati na juhudi za chapa yake kuzalisha mapato yanayoweza kuendeleza na kupanua kazi zake muhimu katika bara zima. Mbali na programu zake za kuelimisha, Ubongo huunda anuwai ya bidhaa, ikiwa ni pamoja na programu, vitabu vya kielektroniki, na bidhaa kama vile T-shirt na DVD, zinazohudumia watazamaji mbalimbali katika soko la Afrika na kwingineko, likiwemo soko la faida kubwa la Marekani. Kwa kuweza kupatae mafanikio haya ya vyanzo vya mapato haungeweza kufanikiwa bila usajili na ulinzi makini wa hati miliki ya Ubongo, kulinda maudhui yake ya kipekee na kuhakikisha ukuaji wake unaoendelea na maono yake katika elimu ya watoto.

Malengo ya baadae

Kwa kutumia maudhui na ushirikiano wake ili kukuza mazingira ya kielimu yanayosaidia, Ubongo inaboresha maisha ya kila mtu na kuchangia katika lengo pana la kukuza jamii zilizoelimika, zilizowezeshwa na zinazozalisha kiuchumi kote barani Afrika.

Kufikia 2030, Ubongo inatamani kufikia watoto milioni 120 wenye umri wa miaka 3 hadi 16, na elimu ya Afrocentric katika zaidi ya lugha 30 za makabila tofauti.

Lengo hili kuu linahusisha kutumia majukwaa mbalimbali, ikiwa ni pamoja na TV, redio, simu za mkononi, na washirika wetu. Kupitia kujitolea kwake kujifunza kupitia mchezo wa kuigiza, Ubongo ina jukumu muhimu katika kuunda mustakabali mwema kwa vijana wa bara la Afrika, kuwekeza kukuza wanafunzi na viongozi waliowezeshwa na walio tayari kubadilisha jamii zao na ulimwengu kwa ujumla.

Shirikiana na Ubongo ili kuboresha zaidi fursa za masomo kwa watoto nchini Tanzania. Barua pepe: partnerships@ubongo.org ili kupata fursa za ushirikiano.

MATUKIO KATIKA PICHA

Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi. Doreen Anthony Sinare aliyesimama (wapili kushoto) akiwa katika picha ya pamoja na Jaji Mkuu Mahakama ya Tanzania Mheshimiwa Prof. Ibrahim Hamis Juma (aliyeketi katikati), Muwakilishi wa Afisa Mtendaji Mkuu Wakala wa Usajili Biashara na Leseni Bw. Seka Kasera, Mkurugenzi Mkuu Tume ya Ushindani Bw. William Erio mara baada ya ufunguzi wa Mkutano wa Kongamano la Kimataifa la Miliki Bunifu usimamizi wa mashauri ya hakimiliki na alama za biashara lilioandaliwa na Mahakama ya Tanzania kwa kushirikiana na Shirika la Miliki Bunifu Duniani (World Intellectual Property - WIPO) Jijini Dar es Salaam Juni 27,2024.

Naibu Waziri Habari, Utamaduni na Michezo Mhe. Hamis Mwinjuma (aliyeketi katikati), Mwenyeki wa Bodi ya COSOTA Bw. Victor Tesha, Afisa Mtendaji Mkuu BRELA Bw. Godfrey Nyaisa na Mwenyekiti Bodi ya BRELA Prof. Neema Mori wakiwa katika picha ya pamoja na Maafisa wa COSOTA katika Maadhimisho ya Siku ya Miliki Bunifu Duniani (Intellectual Property Day).

Mwenyekiti wa Bodi ya COSOTA Bw. Victor Tesha akiongoza kikao cha Bodi .

Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi. Doreen Anthony Sinare akisaini makubaliano ya pamoja Mkurugenzi Mkuu Mamlaka ya Viwanja Ndege Tanzania Bw. Abdul Mombokaleo ya kulipia leseni za matumizi ya kazi za Muziki na Filamu katika viwanja vyote vya ndege nchini Januari 13, 2025 zoezi hilo likishukudiwa na Naibu Waziri Uchukuzi Mhe. David Kihenzile na Naibu Waziri Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo.

Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki COSOTA Bi. Doreen Anthony Sinare akiharibu vifaa mbalimbali kwa mujibu wa sheria vilivyokamatwa kwenye operesheni za uharamia katika maeneo mbalimbali nchini.

Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki akitoa elimu ya hakimiliki kupitia michoro ya Khanga zilizokuwa na Kesi baina ya Kampuni ya Urafiki na Kampuni ya NIDA kwa wadau katika mdahalo uliofanyika Jijini Dar es Salaam Jijini Dar es Salaam Disemba 11, 2024.

Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi. Doreen Anthony Sinare akitoa elimu ya hakimiliki kwa Wasanii wa Muziki wa Singeli katika semina ya Singeli to the World iyoandaliwa na Taasisi ya Uswazi Got Talent inayoongozwa na Kandoro Jijini Dar es Salaam 06 Februari, 2024.

Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi. Doreen Anthony Sinare akiwa katika picha ya pamoja na Mkurugenzi wa Idara ya Uwekezaji na Mratibu wa Programu ya MKUMBI kutoka Ofisi ya Rais Mipango na Uwekezaji Bw. Baraka Eligaesha alipomtembelea Ofisini kwake Jijini Dodoma.

Afisa Mtedandaji Mkuu akiwa na Maafisa wa COSOTA wakiwa wameshiriki CRDB Marathon kwa ajili ya kuimarisha afya na kuunga mkono jitihada za Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Dkt. Samia Suluhu Hassan na kuondoa tabia bwete ya kupinga magonjwa yasiyoambukiza. Tarehe 18 Agosti, 2024 Jijini Dar es Salaam.

Afisa Elimu na Uhusiano Mwandamizi Bi. Anitha Jonas akitoa elimu ya Hakimiliki kwa Mbunge wa Geita Mjini (CCM) Mhe. Constantine Kanyasu katika Maonesho yaliyofanyika katika Viwanja vya Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Jijini Dodoma, maonesho hayo sehemu ya utekelezaji wa mradi wa kutoa elimu ya uharamia katika Programu ya MKUMBI inayofadhiliwa na Umoja wa Ulaya chini ya usimamizi wa Ofisi ya Rais Mipango na Uwekezaji.

Naibu Katibu Mkuu Wizara ya Habari, Utamaduni Sanaa na Michezo Ndg. Methusela Ntonda (katikati) akiwa katika picha ya pamoja na Kiongozi wa Bendi ya Mlimani Park Orchestra (wa kwanza kulia) Bw. Habibu Jeff mara baada ya kikao cha ukusanyaji wa maoni ya wadau kwenye Kanuni mpya tatu, Jij.ini Dar es Salaam, wakwanza kushoto ni Mkurugenzi wa Idara ya Maendeleo ya Sanaa Dkt. Emmanuel Ishengoma.

Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki COSOTA Bi. Doreen Anthony Sinare pamoja na Katibu Mtendaji Baraza la Sanaa la Taifa Dkt. Kedmon Mapana wakiendesha kikao cha usuluhushi wa mgogoro wa Msanii Rich Mavoko dhidi ya Kampuni ya ZIIKI Media Ltd inayosambaza kazi za Muziki.

Faida za Kuanzishwa kwa Kituo cha Mafunzo ya Miliki Bunifu Tanzania

Na Anitha Jonas

Miongoni mwa mipango ya Shirika la Miliki Bunifu Duniani (World Intellectual Property Organization - WIPO) ni kukuza elimu ya masuala ya miliki bunifu duniani. Kumekuwa na utaratibu wa kutoa ufadhili wa kuanzisha vituo vya kutoa elimu hiyo katika nchi mbalimbali na hivi karibuni Tanzania imewasilisha rasmi maombi na WIPO kuridhia na kuweka nia ya kuanzisha kituo hicho.

Kituo hiki kitaleta chachu na kasi ya ukuaji wa uelewa wa masuala ya Miliki Bunifu (Intellectual Property) haswa katika kipindi hiki ambacho kuna kinaongezeko zaidi la ubunifu mbalimbali. Kuwepo kwa kituo hiki chini ya kwa ukanda wa Afrika Mashariki ni fursa kubwa kwa watanzania na nchi jirani kutumia kituo hicho kwa ajili ya kupata mafunzo hayo.

Mkakati wa kuanzisha kituo hicho umefanyika kwa kushirikisha Ofisi zenye dhamana ya kusimamia masuala ya Hakimiliki (Copyright) na Mali Viwanda (Industrial Property) ambazo ni Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA), Wakala wa Usajili wa Leseni na Biashara (BRELA), Afisi ya Msajili wa Hakimiliki Zanzibar (COSOZA) na Wakala wa Usajili wa Biashara na Mali Zanzibar (BPRA), chini ya usimamizi wa BRELA.

Kwa utaratibu wa usimamizi wa Miliki bunifu (Intellectual Property), kila nchi huwa na Ofisi kiungo cha masuala ya miliki

bunifu nchini na katika mashirika ya Kimataifa kama, Shirika la Miliki Bunifu Duniani, na Shirika la Miliki Bunifu la Afrika (African Regional Intellectual Property Organization – ARIPO).

Watendaji Wakuu wa COSOTA, BRELA, BPRA na COSOZA walisaini makubaliano ya ushirikiano (Memorandum of Understanding) kuhusu nia ya pamoja ya kuanzishwa kituo husika. Hafla hiyo ya utiaji saini ilifanyika katika tukio la ugawaji wa mirabaha Julai 21, 2023.

Akizungumza mara baada ya kusaini makubaliano hayo, Afisa Mtendaji Mkuu wa BRELA Bw. Godfrey Nyaisa alimpongeza Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi.Doreen Anthony Sinare kwa jitihada alizofanya za kuwashawishi WIPO kuanzisha kituo hicho nchini.

Aidha, Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi. Doreen Anthony Sinare alieleza kuwa WIPO waliridhia kuanzisha kituo hicho nchini baada ya kuona jitihada za Tanzania na sababu zilizoelezwa ikiwemo namna kituo hicho kinavyoweza kusaidia Tanzania na nchi za Afrika Mashariki.

Utayari wa nchi katika kufanikisha uwepo wa kituo hicho kitakachosadia kukuza elimu ya Miliki Bunifu uliwapa hamasa WIPO na kuona kuwepo kwa haja ya kutekeleza adhma hiyo.

'WIPO kukubali ombi la kuanzisha kituo hicho nchini haikuwa jambo rahisi kwani nchi mbalimbali za Afrika zinaomba tutakapoanzisha kituo hicho Tanzania itakuwa nchi ya pili Afrika kufanikiwa kupata ufadhili huo, taratibu za awali za kuanzishwa kwa kituo hicho zimeshakamilika na kuwasilishwa WIPO na mawasiliano yanaendelea hivyo ni matarajio yetu kituo hicho kitaanza kazi hivi karibuni,' alisema Bi. Doreen.

Nao wawakilishi kutoka COSOZA na BPRA walipongeza COSOTA na BRELA kwa kusimamia suala hili kwamba kwa upande wa Taasisi hizo na watatoa ushirikiano unaohitajika kuhakikisha kituo kinaanza na kinapata wanafunzi wa kutosha ili kuboresha na kuwezesha usimamizi wa miliki bunifu nchini.
Aidha, Bi. Doreen alibainisha kuwa, pindi taratibu zote zikikamilika, wadau wote wanaohusika na masuala ya miliki bunifu watafahamishwa kuhusu fursa na nafasi za ushiriki katika utoaji wa mafunzo na upatikanaji wa mafunzo.

Kuanzishwa kwa kituo hiki kutasaidia kupata mapato kwa Serikali na kuongeza uelewa kwa wasanii, waandishi na wadau mbalimbali kuhusu masuala ya miliki bunifu. Kwa sasa WIPO kwa kushirikiana na Tanzania wapo katika hatua ya kukusanya maoni na taarifa za wadau kuhusu jinsi ambavyo mafunzo husika yataandaliwa kutokana na mahitaji ya makundi mahususi na uhitaji maalum.

Mafunzo kwa wakufunzi yaliyofanyika Mwezi Novemba 2024 kupitia mafunzo maalum yaliyofanyika kupitia Executive Training of Trainers wa Afrika wakuwepo watanzania watkaohusika pia kutoa mafunzo katika kituo kama hicho cha kikanda ya Afrika cha Eastern Africa Hub of the ARIPO Academy kinachosimamiwa na Chuo Kikuu cha Dar es Salaam chini ya usimamizi wa Prof.Saudin Mwakaje.

Tanzania Ilivyonufaika na Kuridhiwa kwa Mkataba wa Marrakesh

Na Anitha Jonas

Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania imezingatika kusaidia upatikani wa huduma muhimu kwa makundi maalum ambapo katika awamu hii Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania liliridhia Mkataba wa Kimataifa wa Marrakesh.

Mkataba huo uliundwa na Shirika la Miliki Bunifu Duniani (WIPO) kwa lengo la kusaidia watu wenye uoni hafifu kuweza kudurufu vitabu mbalimbali katika mfumo wa nukta nundu ili waweze kuvisoma bila kuomba ridhaa kwa wamiliki wa vitabu hivyo na matumizi hayo si kwa lengo la kibiashara.

Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki ilifanyiwa mabadiliko mwaka 2019 kwa lengo la kuwezesha mkataba huo kutumika nchini na kuleta manufaa kwa walengwa kama ilivyodhamiriwa na WIPO, lengo kuu ni kuhakikisha kundi hilo linakuwa na uwezo wa kupata taarifa muhimu zinazotolewa katika machapisho ya vitabu. Baada ya kukamilika kwa marekebisho ya sheria utekelezaji wa mkataba huo ulianza kufanyika nchini mwaka 2022/2023 na Chama cha watu wenye uoni hafifu (Tanzania League of the Blind – TLB) waliaanza kunufaika kwa kupata vifaa vya VEVO 10 Daisy vinavyoweza kusaidia wanafunzi wenye uoni hafifu mashuleni ambapo vifaa hivyo vimegawiwa nchini.

Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki Bi. Doreen Anthony. Sinare alimshukuru Mhe. Dkt. Samia

Suluhu Hassan Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika kipindi cha uongozi wake ktasnia ya hakimiliki imefanyiwa maboresho ili kuendana na wakati kwa lengo la kuhakikisha wadau wananufaika.

'Shirika la Miliki Bunifu Duniani (WIPO) lilileta mradi wa kuandaa machapisho na vitabu na limetoa vifaa kwa chama cha wasioona Tanzania vitakavyosambazwa katika shule saba kwa ajili ya kurekodi vipindi na kurahisisha utaratibu wa kuandaa vitini vya kujisomea kupitia alichofundisha mwalimu darasani,' alisema Bi. Doreen.

Katika kuhakikisha marekebisho ya Sheria yanafanyiwa kazi na watu wenye uoni hafifu, ulemavu wa kusoma au ulemavu mwingine, wananufaika na kazi za maandishi, COSOTA imeandaa rasimu ya kanuni za kuwezesha upatikanaji wa kazi zilizochapishwa kwa Watu Wenye Ulemavu wa Kusoma za Mwaka 2025, zitakazowasaidia wanufaika kupata vitabu katika muundo rafiki bila kuomba idhini kutoka kwa wamiliki.

Pamoja na hayo, Mwenyekiti wa TLB Bw. Omary Mpondelwa alishukuru COSOTA kwa kushirikiana nao na kufanikisha kupata msaada wa vifaa ambavyo vitakavyowasadia wanafunzi wenye changamoto ya kuona, kujifunza vizuri na kuweza kuandaa vitini vya kujisomea.
'Vifaa hivi vilisambazwa katika Shule zilizopo katika ya Mikoa ya Dar es Salaam – Shule ya Msingi Uhuru Mchanganyiko na Shule ya Msingi Toangoma, Tanga – Shule ya Sekondari Wasichana Korogwe, Ruvuma – Shule ya Msingi Ruhila, Tabora - Shule ya Msingi Furaha, Iringa - Shule ya Sekondari Lugalo, na Mtwara –Chuo cha Ufundi Mtwara,'alisema Bw. Mpondelwa.
Pia, Mwenyekiti huyo alishukuru Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kusaidia kufanya marekebisho ya Sheria na kuboresha mazingira ya kupata machapisho na vifaa kwa wasioona Aidha, alieleza kuwa changamoto wanazopata wanafunzi hao mashuleni na kuamini kuwa vifaa hivyo vitakuwa msaada mkubwa kwao na vitasaidia kuongeza ufaulu, kwani baada ya masomo watapata nafasi ya kusikiliza vyema mwalimu alichokuwa anafundisha na kuandaa vitini vya kujisomea kwa rejea.

Pamoja na hayo mwaka 2025 COSOTA kwa kushirikiana na TLB imewasilisha maombi kwa WIPO ili kuleta vifaa zaidi na kupata ufadhili wa kubadilisha baadhi ya machapisho muhimu ili kuwekwa kwenye mfumo rafiki kwa wasioona na wenye uoni hafifu.

Umuhimu wa Usajili wa Kazi Zinazolindwa na Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki

Na Philemon Kilaka

Katika dunia ya sasa ambapo kuna mabadiliko mengi katika masoko ya kazi za ubunifu suala la usajili wa kazi hizo limekuwa ni jambo la muhimu, kwani masoko mengi hivi sasa yapo kupitia njia ya mtandao na masoko hayo yanatoa uwanda mpana wa kusambazwa kwa kazi duniani kwa kasi kubwa.

Pamoja na kwamba Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki Na 7 ya mwaka 1999 (kama ilivyorekebishwa) haimlazimshi mbunifu kusajili kazi yake kutokana na dhana ya kimataifa kuwa kazi ya uandishi na kazi ya Sanaa inapokua halisi na ina ubunifu basi inalindwa punde baada ya kazi hiyo kubuniwa bila kuwepo na sharti la kusajili ndio ilindwe. Vivyo hivyo kama ilivyo dhana ya kimataifa, nchi mbalimbali ikiwepo Tanzania imeanzisha madawati ya usajili wa kazi wa hiari ambapo usajili ni muhimu kwa sababu mbalimbali ikiwepo ksaidia kuweka vielelezo vya mmiliki halali wa mbunifu wa kazi pale panapotokea mgogoro na kuweza kutumika kama kielelezo pale mwenye hakimiliki anapotaka kuingia makubaliano kuhusu kazi yake ya ubunifu.

Usajili wa kazi ni kitendo cha mtunzi wa kazi za ubunifu kurasimisha kazi za ubunifu na kufanya utambulike.

Kazi zinazolindwa na Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki ni pamoja na Kazi za Maandishi (Literary), Muziki (Music), Sanaa (Artistic), Ramani na Michoro sanifu (Maps and technical drawings), Picha (photographic), Picha mnato (motion pictures), Programu za kompyuta (Computer programs).

COSOTA inaratibu zoezi la usajili wa kazi kwa njia kuu mbili ambapo kuna usajili kwa njia ya mfumo ambao ni www.hakimiliki.co.tz pamoja na utaratibu wa kujaza fomu kawaida na kuziwasilisha ofisini.

Akizungumza kuhusu umuhimu wa kusajili kazi Meneja wa Idara ya Kumbukumbu na Usajili Bw. Philemon Kilaka alieleza kuwa usajili unatoa ulinzi wa kisheria kwa kazi ya ubunifu ambapo mbunifu anaposajili kazi anapatiwa Cheti cha Hakimiliki kama ushahidi wa umiliki (Copyright Clearance Certificate) ya kazi husika, hivyo cheti hicho hutumika kama kielelezo. Katika kipindi cha mwaka 2020 -2023 jumla ya kazi 11,408 zimesajiliwa kutoka kwa wabunifu 3,217.

Hivyo basi mtu yoyote atakayetumia kazi ya hakimiliki bila ruhusa ya mmiliki atakuwa atakuwa amekiuka sheria na mmiliki halali anaweza kuchukua hatua stahiki za kisheria mahakamani.

'Mbunifu punde anapobuni kazi yake inayolindwa na Sheria ya hakimiliki kama ilivyofafanuliwa awali, anapata ulinzi wa kazi yake na kupata umiliki wa kazi yake kama ilivyo umiliki wa mali nyingine na ulinzi unampa mbunifu haki ya kipekee (Exclusive right) chini ya Kifungu cha 9(1) ya Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki, Namba 7 ya Mwaka 1999 ya kutumia ubunifu wake.

Mbunifu anapokamilisha usajili wa kazi yake kwa hiari na kupatiwa Cheti cha Hakimiliki ya kazi husika, ananufaika zaidi kwani anakua na kielelezo cha umiliki wa kazi yake.

Haki ya kipekee ni mamlaka ya kutoa ruhusa juu ya matumizi ya kazi ya ubunifu kwa kuruhusu; uzalishaji wa kazi, usambazwaji wa kazi, ukodishaji wa kazi, utafsiri wa kazi, kurushwa kwa kazi (broadcasting) na kusambaza kazi ndani na nje ya nchi na haki nyinginezo. Haki ya kipekee humfanya mbunifu kuwa na maamuzi juu ya matumizi ya kazi husika,'alisema Kilaka.

Akiendelea kuzungumza, Meneja huyo alieleza kuwa usajili wa kazi unatoa nafasi ya kudhibiti ushindani wa kazi za ubunifu sokoni. Mbunifu anakuwa na mamlaka yote juu ya kazi hiyo na kuwa na uwezo wa kuthibiti kazi zake sokoni.

Mbunifu atakuwa na uwezo mamlaka ya kuamua nakala ngapi za kazi yake zizalishwe au ni nakala ngapi za kazi yake zisambazwe au ni muda gani kazi zake zitolewe na wapi. Hivyo kwa kufanya hivi mbunifu anaweza kuthibiti ushindani wa kazi sokoni na kuweza kujiingizia kipato kupitia kazi za ubunifu.

Pamoja na hayo Kilaka alisisitiza kuwa usajili wa kazi unasaidia kuweka utambuzi wa kazi kitaifa na kimataifa, mbunifu anaposajili kazi anapata namba ya utambuzi wa kitaifa na kimataifa ambapo kazi yake inapotumika nje ya nchi ni rahisi kunufaika na matumizi ya kazi zake nje ya nchi.

Katika suala la nafasi ya mbunifu kupata ushauri na msaada wa kisheria kutoka Ofisi ya Hakimiliki Tanzania, kwanza COSOTA hutoa ushauri wa kisheria kuhusu hakimiliki kwa wasanii, waandishi, wabunifu na wadau mbalimbali.

Pindi mbunifu anapokua amesajili kazi zake COSOTA au ana nia ya kusajili kazi zake COSOTA ananufaika pia na huduma za ushauri wa kisheria bila gharama yoyote.
Aidha, ikitokea kuna mgogoro wa uvunjifu wa hakimiliki ya ubunifu wake basi COSOTA itajaribu kusuluhisha na kupatanisha mgogoro huo kwanza.

Suluhu ikishindikana basi Ofisi itatoa ruhusa ya kwenda Mahakamani kufungua kesi. Mgogoro ukifika Mahakamani na ushahidi wa COSOTA ukahitajika, basi mbunifu atapatiwa msaada wa kisheria na maafisa wa COSOTA katika kuithibitishia Mahakama juu ya uhalali wa umiliki wa ubunifu wake.

Fahamu Kuhusu Minada ya Kazi za Sanaa

Na Anitha Jonas

Kwa Tanzania biashara ya minada imekuwa ikichukuliwa kuwa ni kwa ajili ya vifaa chakavu vya Serikali, vifaa vilivyoshindikana kulipiwa kodi bandarini au majengo yaliyokuwa yamewekwa dhamana kwenye mikopo na mikopo hiyo kushindwa kulipika.

Biashara ya mnada kwa kazi za Sanaa nchini imekuwa ni suala geni ila kwa nchi zilizoendelea ni biashara maarufu na wasanii wengi wamekuwa wakitumia biashara hiyo kujiongezea utajiri kwa kuuza kazi zao.

Hivi karibuni Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) ilifanya mazungumzo na mmiliki wa Kampuni ya Tanzanite World Auction Bw. David Mponda anayefanya biashara ya minada kwa kazi za sanaa ikiwemo mauzo ya picha za kuchora, na amekuwa akifanya minada hiyo nchini na nje ya nchi.

Bw. David Mponda
Mmiliki wa Kampuni ya Tanzanite World Auction

Akizungumza na Afisa Elimu na Uhusiano Mwandamizi Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) Bi. Anitha Jonas mmiliki huyo alisema vigezo vya kazi za sanaa kuwa na mvuto katika soko ni upekee wa kazi, ukubwa na uhalisia wa kazi, hivyo ndiyo vitu ambavyo vimekuwa vikivutia wadau wengi katika kununua kazi kupitia minada kwa gharama kubwa.

Biashara ya mauzo ya kazi za sanaa kwa nchi zilizoendelea imeanza miaka mingi na katika biashara hiyo kumekuwa na mauzo ya vitu mbalimbali ikiwemo mali za watu mashuhuri mfano Mavazi, Vito, Samani.

Biashara hiyo imekuwa ikiendeshwa na wafanyabiashara wa nchi za Ulaya na bidhaa zinazouzwa nyingi ni kutoka kwao, ila soko la bidhaa za Kiafrika lipo katika nchi za Ulaya, Amerika na Asia na zinapendwa sana na uhitaji wake ni mkubwa.

'Kwa upande wa nchi za Ulaya, wapo wasanii mashuhuri ambao kazi zao zinapendwa sana na huuzwa kwa bei kubwa katika minada mfano Picaso, Da vina, Andy Warhol, Jeane Michel, na Mark Rothko n.k. 'alisema Bw. David.

Tanzania ina wasanii wengi wazuri wenye kazi nzuri ila wanakosa fursa ya kuwa mashuhuri ulimwenguni sababu ya kukosa nafasi ya kazi zao kuuzwa katika minada hiyo mikubwa sababu changamoto ya kuuza kazi bila kuwa na mkataba kwa unayemuuzia.

Ili kutatua changamoto kwa upande wa kazi za sanaa ya ufundi, COSOTA imeandaa Rasimu ya Kanuni za haki ya kunufaika na mauzo endelevu (Rights to benefit from Re-sale) za mwaka 2025 ambazo zitawanufaisha wadau wa sanaa za ufundi kama vile picha, vinyago, mapambo ya ukutani na nyinginezo kama hizo kupata asilimia tano (5%) kila kazi zao zinapouzwa kwa mara ya pili kwenye minada au katika maonyesho ya hadhara nje ya Tanzania.

Pia, COSOTA imeendelea kuwakumbusha wadau wa Sanaa za Ufundi kuanzisha Kampuni ya Kukusanya na Kugawa Mirabaha (Collective Management Organization - CMO) katika eneo lao.

Na kuhakikisha kuwa alama ya kazi zao za Sanaa zinasajiliwa kama majina COSOTA na aina nyingine za bunifu wanasajili sambamba na kuhakikisha kuwa wanaingia mikataba yenye tija kwa sasa na maisha ya baadae.

COSOTA Kushirikiana na NBS Kufanya Utafiti wa Mchango wa Hakimiliki katika Pato la Taifa kwa Usimamizi wa WIPO

Na Anitha Jonas

Katika kipindi cha miaka minne ya Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Rais wa Jamhuri ya Muungano Dkt. Samia Suluhu Hassan Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) imedhamiria kufanya utafiti wa kuangalia namna hakimiliki inachangia ukuaji wa pato la taifa kwa lengo la kupata takwimu sahihi za kuweza kupima ukuaji hivi sasa.

COSOTA imefanya mazungumzo na Ofisi ya Taifa ya Takwimu (NBS) kuhusu kushirikiana katika kufanya utafiti wa kuhuisha taarifa ya mwaka 2012 ili kuangalia namna hakimiliki inavyochangia katika pato la taifa, kwa usimamizi wa shirika la miliki duniani.A

Kikao hicho kilifanyika baina ya Afisa Mtendaji Mkuu na Msimamizi wa Hakimiliki wa COSOTA Bi. Doreen Anthony Sinare na aliyekuwa Mtakwimu Mkuu wa Serikali Dkt. Albina Chuwa kutoka Ofisi ya Taifa ya Takwimu (National Bureau of Statistics - NBS) Jijini Dodoma

pamoja na timu ya wataalamu kutoka COSOTA, NBS na Wizara ya Utamaduni, Sanaa na Michezo. Akizungumza katika kikao hicho, Afisa Mtendaji Mkuu wa COSOTA alieleza kuwa Shirika la Miliki Bunifu Duniani kwa kushirikiana na COSOTA na Wakala wa Usajili wa Biashara na Leseni (BRELA) walifanya utafiti huo nchini Tanzania kwa taarifa ya jinsi Hakimiliki ilivyochangia katika pato la taifa mwaka 2009 - 2010 na ripoti yake ilitoka mwaka 2012.

"Tukiangalia ripoti hii ya utafiti ni ya muda mrefu na mambo mengi yamebadilika hivi sasa, nimewasiliana na Shirika la Miliki Bunifu Duniani (World Intellectual Property - WIPO) kwa ajili ya kushirikiana nao katika kufanya utafiti huu na wao wameridhia kutoa ushirikiano, kwa upande wetu kinachohitajika kwa sasa ni tuandae timu ya wataalamu wa Takwimu, Uchumi na Hakimiliki na kuweka mkakati wa namna ya kutimiza lengo hilo, alisema Bi. Sinare.

Akiendelea kuzungumza Bi. Sinare alifafanua katika utafiti huo kutakuwa na utoaji wa tuzo kwa wale waliochangia zaidi katika pato la taifa na itajenga uelewa na kutoa picha halisi ya umuhimu na mchango wa hakimiliki katika taifa.

Kwa upande wa aliyekuwa Mtakwimu Mkuu wa Serikali Dkt.Albina Chuwa (NBS) alibainisha kuwa Ofisi ya Takwimu itatoa ushirikiano katika kufanikisha utafiti huo na kuwa utafiti huu ni muhimu sana.

"Suala la kuandaa mpango wa utekelezaji wa utafiti huu ufanyike haraka na Maafisa waliopewa jukumu hili watoe kipaumbele katika kazi hii ili kuleta tija iliyokusudiwa bila kuchelewa," alisisitiza Dkt. Albina.

Naye Mkurugenzi wa Idara ya Uchumi na Takwimu kutoka NBS Bw. Daniel Msolwa alipongeza COSOTA kwa jitihada za kufikiria kuhuisha utafiti huo, na kubainisha kweli kuna umuhimu mkubwa wakufanya utafiti huo, sababu kwa sasa kuna changamoto ya taarifa katika eneo hilo kukosekana.
Hivi sasa WIPO, COSOTA, NBS kwa usimamizi wa Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo wako katika maandalizi ya awali ya utafiti.

Namba ya Utambulisho kwa Msanii Kimataifa – Interested Party Information (IPI) Number

Na Sagenge James

Namba ya Utambulisho wa Msanii Kimataifa (Interested Party Information Number) ni namba ya kipekee inayomtambulisha kimataifa Mwandishi, Mtunzi, Mtayarishaji (Songwriter, Composer na Publisher) na mbunifu anayehusika katika kazi husika. Namba hii hubeba idadi ya namba kuanzia tisa hadi kumi na moja.

Namba ya IPI hupewa Waandishi, Watunzi, Watayarishaji wa muziki ambao tayari wamesajiliwa katika Ofisi zinazosimamia hakimiliki katika nchi husika inayotambulika na shirikisho linalosimamia vyama vya waandishi na watunzi wa kazi za kibunifu duniani linalofahamika kama Shirikisho la Kimataifa la Kusimamia Hakimiliki za Watunzi na Waimbaji wa Muziki Duniani (Confederation of Authors Societies - CISAC).

Kwa upande wa Tanzania namba hizo hutolewa na Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA). COSOTA inatoa wito kwa Wasanii na Wabunifu katika masuala ya muziki kujisajili wao na kazi zao COSOTA ili kuweza kupatiwa namba hii ambayo itakayomfanya mbunifu kutambulika kimataifa.

Ushirikiano Baina ya COSOTA na Mashirika ya Kimataifa

Na Naomi Mungure

Katika kipindi cha Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Ofisi ya Hakimiliki Tanzania (COSOTA) imefanikiwa kuimarisha Uhusiano wa Kimataifa ikiwemo kushiriki mikutano mbalimbali ya kimataifa iliyolenga kuboresha mazingira ya kunufaisha wasanii na waandishi wa Tanzania kutokana na matumizi ya kazi zao katika nchi mbalimbali na kuweka makubaliano ya pamoja ya kimataifa kuhusu kuweka mazingira bora ya usimamizi wa kazi zao.

Kupitia jitihada hizo, COSOTA ilishiriki semina ya Kikanda kuhusu kazi za vielelezo vya kusikia na kuona/filamu (Audiovisual sector), iliyoandaliwa na Shirika la Kikanda la Afrika la Miliki Bunifu (ARIPO) na Kampuni ya Fundacion AISGE kwa kushirikiana na Shirika la Miliki Bunifu Duniani (WIPO) na Bodi ya Hakimiliki Kenya (KECOBO).

Semina hiyo ilihudhuriwa na Meneja wa Idara ya Leseni na Machapisho Bi. Naomi Mungure kutoka COSOTA na ikiwa ni mwendelezo wa makubaliano ya kikao kilichofanyika Jijini Harare, Zimbabwe ambapo nchi zilizohudhuria zilikubaliana kuwe na lengo moja la kuweka mkakati wa kusimamia kazi za filamu/vielelezo vya kusikia na kuona ili Wasanii na Wabunifu wote wanaohusika na kazi hizo wanufaike na ubunifu wao.

Nae Mtendaji Mkuu kutoka Kampuni ya Fundacion na (Global Audio Visual Alliance – GAVA) Bw.

Jose Maria Montes alisema wako tayari kushirikiana COSOTA kufanikisha katika kuanzishwa kwa Kampuni ya Kukusanya na Kugawa Mirabaha kwenye eneo la filamu, na kwa kutoa mafunzo ya namna bora ya kuanzisha kampuni hiyo.

Aidha, Kampuni hiyo ya Fundacion na GAVA ilisaidia kuwezesha zoezi la kuridhiwa kwa itifaki ya Beijing inayosimamia Utendaji wa Vielelezo vya kusikia na kuona (Beijing Treaty on Audiovisual Perfomances) kwa kuwakutanisha wadau wa Filamu na Michezo ya Kuigiza nchini kwa lengo la kuwapatia elimu ya manufaa ya mkataba huo na kupata maoni yao kwa ajili ya kuridhiwa kwa mkataba huo ili wenye hakimiliki na hakishiriki waweze kunufaika. COSOTA kwenye hatua ya kushirikisha wadau ili kuridhiwa kwa makataba huo.

Pia, katika kuhakikisha usimamizi wa kazi za maandishi unatekelezwa ipasavyo, COSOTA ilishiriki katika mkutano wa kimataifa uliofanyika Jijini Quebec, Canada kwa lengo la kujifunza na kupata uzoefu kutoka nchi wanachama kuhusu masuala ya usimamizi wa kazi za maandishi.

Mkutano huo uliandaliwa na Shirikisho la Kimataifa la Kusimamia Kazi za Maandishi Duniani (IFRRO) kwa kushirikiana na Shirika la Miliki Bunifu Duniani (WIPO) pamoja na Ofisi ya Kusimamia Kazi za Maandishi nchini Canada - Collective Rights Management Organization (COPIBEQ) ambapo katika mkutano huo COSOTA ilieleza mpango wa Kuanzisha Kampuni ya Kukusanya na Kugawa mirabaha katika kazi za maandishi.

Katika kuimarisha ushirikiano wa kimataifa, mwaka 2024 COSOTA ilikuwa mwenyeji wa Mkutano wa Kimataifa wa kutetea haki za Watayarishaji wa Muziki, ulioratibiwa na Shirikisho la Kimataifa la Kusimamia Kazi za Watayarishaji wa Muziki Duniani (International Federation of the Phonographic Industry - IFPI) kwa kushirikiana na COSOTA ili kukuza na kulinda haki za watayarishaji wa muziki hapa nchini, ambapo watayarishaji wa muziki walihudhuria mkutano huo na kutoa maoni yao ya namna kazi zao zitakavyosimamiwa na kulindwa na hatimaye wanufaike na kazi hizo.

Sambamba na hili, kupitia ushirikiano na Shirika la Miliki Bunifu Duniani (WIPO) watumishi mbalimbali wa COSOTA wamepata mafunzo ya hakimiliki na miliki bunifu ya muda mrefu na muda mfupi ndani nan je ya nchi.

COSOTA
OFISI YA HAKIMILIKI TANZANIA

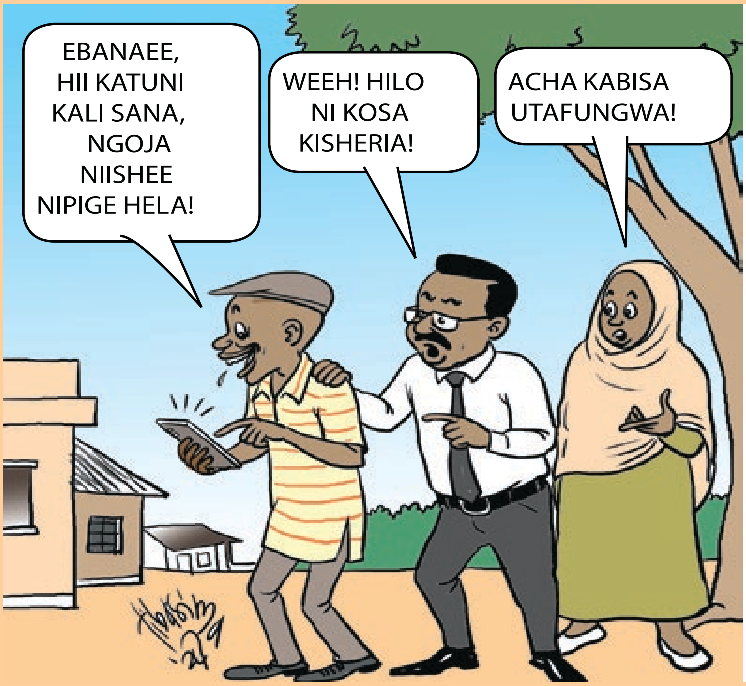

Epuka kufanya biashara ya kusambaza kazi za ubunifu kwenye mitandao ya kijamii kama Telegram, Whatsapp, Instagram, Youtube,Xspace,bila kibali cha mmiliki wa kazi hizo mfano Muziki, Filamu, Vitabu, kufanya hivyo ni kosa kisheria na adhabu yake ni kifungo kisichopungua miaka mitano,au faini isiyopungua kiasi cha shilingi milioni ishirini au vyote kwa pamoja.

Je, wajua kufanya biashara ya kazi za ubunifu bila ridhaa ya mmiliki ni uharamia na unamkoseha mbunifu/msanii mapato pamoja na serikali na kudidimiza uchumi wa nchi.

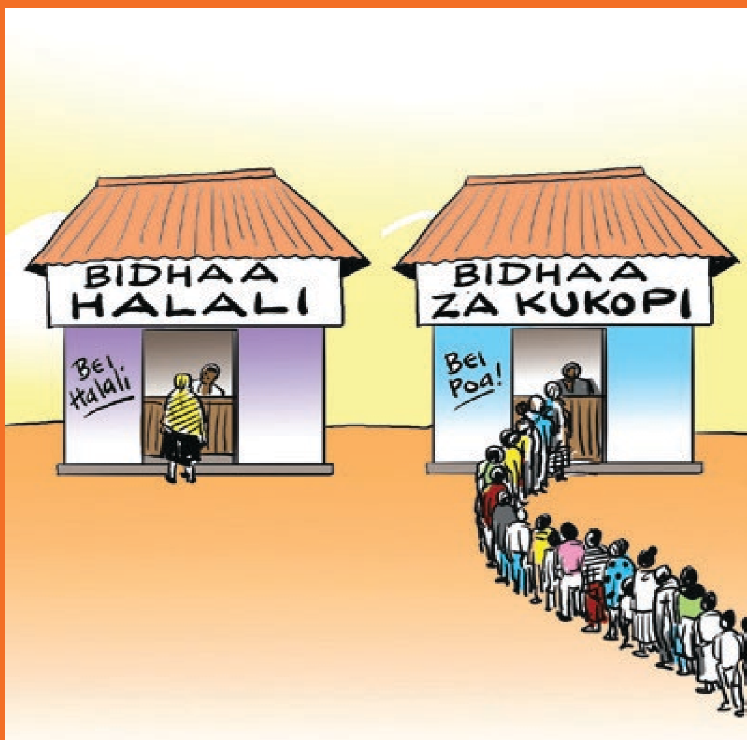

Je, wajua uharamia unaua ubunifu na kudumaza shughuli za kiuchumi na kijamii wabunifu wa kazi za sanaa wa wanashindwa kushindana kwenye soko ambalo limefurika bidhaa haramu zenye bei isiyo na thamani ya uzalishaji wa kazi hizo

COSOTA
OFISI YA HAKIMILIKI TANZANIA

MAFANIKIO YA MIAKA MINNE YA SERIKALI YA AWAMU YA SITA KWA HAKIMILIKI

Mafanikio ya Cosota katika miaka 4 ya serikali ya awamu ya 6

SHERIA

MAREKEBISHO YA SHERIA 2022
Kuanzisha Tozo ya hakimili na CMOs

MAREKEBISHO YA SHERIA 2023
Kuongezwa vifaa vya Tozo ya Hakimiliki

TOZO YA HAKIMILIKI

TOZO YA HAKIMILIKI KUKUSANYWA
Sept 2023 - Feb 2025
Tshs. 1,426,105,241.44

MGAO WA TOZO YA HAKIMILIKI
Gawio la serikali 10% wasanii na waandishi 60% mirabaha na 10% kupitia Mfuko wa Utamaduni na Sanaa na Uendeshaji COSOTA 20% kufanyika 2025

CMO

KUANZA KWA CMO YA MUZIKI
TANZANIA MUSIC RIGHTS SOCIETY (TAMRISO) imeanzishwa

MAKUSANYO
250,446,440.00 imekusanywa kuanzia Jan 2024 hadi Nov 2024

MIRABAHA

28/1/2022 MGAO WA MIRABAHA
Tshs. 312,200,250,000 kugawiwa kwa wanufaika 1,123 Kwa kazi za muziki 5,024.

21/7/2023 MGAO WA MIRABAHA
Tshs. 396,947,743.20 kugawiwa kwa wanufaika 8,165 Kwa kazi za muziki 61,490.

MIGOGORO & KESI

MIGOGORO
Migogoro 136 imepokelewa. Imesuluhishwa 118.10 mahakamani na 8 inaendelea COSOTA.

KESI MAHAKAMANI
COSOTA imehusika na kesi nyingine za hakimiliki 10 kwa kutoa ushahidi.

USAJILI WA HAKIMILIKI

USAJILI WA HAKIMILIKI
Kazi za sanaa na uandishi 11,519 zimesajiliwa.

WAMILIKI WA KAZI
Wabunifu 3,430 wamesajili kazi

BRELA
BUSINESS REGISTRATIONS AND LICENSING AGENCY

UNATAKA KULINDA UVUMBUZI AU ALAMA YA BIASHARA AU HUDUMA?

Jengo la BRELA, Kitalu Na 20, Nyumba Na. 23, Barabara ya Sokoine / Mtaa wa Shaban Robert,
S.L.P. 9393, 11101 Dar es Salaam. Simu: +255-22 2212800, Barua pepe: ceo@brela.go.tz,
usajili@brela.go.tz , Tovuti: www.brela.go.tz

Maudhui ya Watoto

Akili and Me by ubongo

Kuanzia Miaka 3-6

ubongo kids by ubongo

Kuanzia Miaka 6-9

Kuanzia Miaka 8-14

Nuzo and Namia by ubongo

Ofisi ya Hakimiliki Tanzania
Utumishi, Barabara ya Kivukoni
S.L.P 6388, Dar es Salaam.

SIMU :+255 738 015 014
+255 738 015 013
www.cosota.go.tz

Scan upate taarifa zaidi